

CRONOLOGII PRIVIND ASIMILAREA RESURSELOR MINERALE PE TERITORIUL REPUBLICA MOLDOVA

**Autori: lector asist., drd. Sergiu LUNGU
st. gr. IMZM – 0915 Cristina ARAMA**

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Se poate afirma că bogăția de minerale utile de la suprafață și din scoarța terestră, precum și nevoia de unelte pentru a supraviețui l – au făcut pe om miner, înainte de a fi agricultor și crescător de animale.*

Cuvinte cheie: *substanțe minerale utile, zăcământ, excavații, asimilare.*

1. Generalități

Istoria culturii și civilizației este istoria dezvoltării producției și a mijloacelor de producție puse în slujba realizării plenare a omului, a vieții și comunității umane.

Omul preistoric a început să caute și să colecteze obiecte ce puteau fi folosite ca arme de apărare și vânătoare sau ca unelte pentru transformarea mecanică a mediului său de viață, spre a – l adapta nevoilor și cerințelor sale.

Schimbările geologice și paleogeografice, cele climatice din paleolitic (patru glaciații cu temperaturi scăzute, separate de interglaciații mai calde) precum și schimbările de floră și faună asociate cu ele, i – au impus omului din paleolitic ca în căutarea hranei și a îmbrăcăminte, precum și în apărarea vieții și pentru perpetuarea speciei sale, să inventeze, să producă și să folosească unelte, arme și procedee de lucru tot mai variate, adecvate situațiilor schimbătoare din mediul în care trăia.

Omul a fost nevoit să - și completeze dotarea naturală cu unelte făcute de el, pe care să le ia și să le întrebuințeze numai când avea nevoie de ele. Necesitatea de a - și construi unelte, l – condus la o dezvoltare a gândirii și deci a inteligenței. Numai în acest mod omul a reușit să învingă animalele mai puternice decât el. Omul a fost obligat să se lupte pentru a supraviețui.

Omul primitiv și – a folosit mintea pentru a observa, a reține și acumula cunoștințe. După ce a observat că poate ajunge mai ușor la fructele din copac cu ajutorul unui băț sau a unei bucăți de lemn, a folosit mereu acest procedeu. Trăind în mici comunități, fiecare individ a transmis și celorlalți observațiile sale, care astfel a devenit un bun comun, ajungându – se mai târziu la tradiții.

Documentele și scrierile istorice atestă faptul că civilizațiile primare s – au dezvoltat în ținuturile de munte, în zonele temperate, caracterizate prin ierni aspre și veri cu căldură normală. Din datele istorice foarte bine este cunoscut că teritoriul Pruto – Nistrea o mare parte din existența sa a fost dominat de mai multe puteri teritoriale organizatorice: Dacia, Imperiul Roman, Grecia, Imperiul Otoman, Rusia Țaristă, România etc. Respectiv teritoriul dintre Nistru (Tyras) și Prut (Pyretus) a fost influențat pe parcursul tuturor perioadelor de dezvoltarea comunităților și alte state vecine. Astfel și extragerea substanțelor minerale utile a jucat rolul său privind domeniul extractiv din Republica Moldova.

2. Istoricul dezvoltării domeniului extractiv

Utilizarea resurselor minerale pe teritoriul Republicii Moldova este cunoscută încă din paleolitic (1mln. – 10 mii î.e.n.). Acestei perioade sunt atribuite rămășițele primelor locuințe de suprafață, construite din piatră și argilă, și descoperirea cuțitelor, topoarelor confecționate din formațiuni de cremene (silex), larg răspândite în nordul Republicii Moldova (peșterile din s. Duruitoarea - Veche, Brânzeni, Rașcov – VI, etc.). Cu epoca mezoliticului (8 – 5 mii ani î.e.n.) este legată descoperirea uneltelor șlefuite și lustruite din gresii, vase din argilă arsă (s. Sărăteni r – nul Leova, s. Frumușica r – nul Florești). În perioada dezvoltării culturii Tripoli (4 mii ani î.e.n.) în regiunea spațiului Carpato – Nistrea au fost identificate produse din ceramică, din argile și șisturi locale, construcțiile de suprafață sunt efectuate din blocuri de calcar. De mare interes sunt rezultatele unei ambarcațiuni vechi, cabană de piatră, atribuită începutului secolului de prelucrare a fierului (prima jum. sec. I î.e.n.) în regiunile de nord ale țării (satele Lucașevca, Mândrești, com

Șoldănești). Aici sunt depistate locuințe, executate din piatră, inventar, produse de nămol din gresii și roci silicioase prelucrate, lucrări miniere vechi executate în calcare.

Perioadelor mult mai vechi sunt atribuite excavații și peșteri artificiale: peșteri s. Morovaia r – nul Criuleni, carierele Orheiului – Vechi, ample galerii subterane în s. Tribujeni și alte date arhiologice demonstrează dezvoltarea largă a olăritului în secolele 12 – 15 e.n., la care se folosea materia primă locală pe întreg teritoriu al Republicii Moldova. Mai târziu s – a evidențiat centrul meșteșugului ceramic în r – nul Rezina.

Pentru obținerea varului se utilizau calcarele dure, care ieșeau la suprafață în văile râurilor Ciorna, Reut, r – nele Râbnița, Edineț și Orhei. În afară de realizarea varului pe piața internă, acesta se exporta și în fostele provincii Herson și Podolsk, respectiv și peste hotare.

Raport anual 1981. La nord, Basarabia reprezintă o regiune muntoasă, la sud – predominantă de șes. Hotarul dintre ambele părți poate servi așa numitul Valul lui Traian, construcție artificială în antichitate în formă de movilă. În Basarabia deluroasă se deosebesc două sisteme de relief pozitiv: Carpatică și Iașo – Orheian. Baza primului sistem este constituită uneori din granite, dar mai des din strate a formațiunilor vechi, care iese la suprafață, constând din gresii, diverse șisturi și calcare, ce sunt expuse în luncile adânci ale râurilor Nistru, Răut, etc. Al doilea sistem de relief este format din calcare mai vechi. Partea de șes a Basarabiei este cunoscută sub numele de Stepa Bugeacului, suprafața căreia este acoperită cu un strat considerabil de sol fertil.

Cel mai favorabil material pentru zidărie din provincie este considerat blocul din calcar, cel caracteristic fiind în apropierea orașului Akkerman. Formațiunile de calcar din această regiune sunt de culoare gălbuie, sedimentat în trei straturi. Cel superior este steril și nu poate fi realizat, din cel mijlociu și inferior se obține material destul de calitativ, mai superior decât calcarul din Odesa, se utilizează în formă de but și bucăți cioplite pentru zidărie. Zăcământ de gips calitativ există în partea dreaptă a râului Nistru în județul Hotin, pe malul râului Nistrului este și granit, care formează pragurile Iampolului. Mai jos de orașul Bender pe malul râului Nistru, respectiv și Prut, se observă sedimentarea argilei lipicioase, cu structură șistoasă și de culoare gri – albăstrie trecând în culoarea neagră odată cu apropierea spre argilele atribuite stratelor de lignit. Argila, destinată confecționării obiectelor ceramice și a cărămidii, inclusiv și nisipul se extrag din județul Akkerman. Fosforitele sunt întâlnite pe malurile râului Nistru și afluenților săi, specifice județului Hotin.

Volumul de extragere a substanțelor minerale utile în domeniul construcției pentru anul 1891 este relatat numeric în tabelul de mai jos.

Tabelul 1. Volumul de extragere a substanțelor minerale utile în domeniul construcției pentru a. 1891

Nr.	Regiunea	Substanța minerală utilă	Volumul
1	r – nul Soroca	Calcar pentru but	15540,32 m ³
2	r – nul Akkerman	Calcar pentru but	31352,60 m ³
3	r – nul Akkerman	Cărămidă din argilă	480 mii buc.
4	r – nul Orhei, s. Seliște, s. Făurești	- calcar pentru but - blocuri de calcar	1485,97 m ³ 6842 buc.
5	r – nul Bălți	Calcar pentru but	412,77 m ³
6	r – nul Hotin, s. Gordinești	- blocuri de calcar; - var stins.	1320,86 m ³ 91400,4 kg
7	r – nul Hotin, s. Dorobani	Gips	3836,51 m ³
8	mun. Chișinău, loc.: • Cricova; • Costiujeni; • Ghidighici; • Milești; • Ialoveni.	- calcar pentru but; - blocuri de calcar; - var stins.	5808,19 m ³ 11 mii buc. 171990 kg
TOTAL		- calcar pentru but; - blocuri de calcar; - var stins.	59859,37 m ³ 1728,86 m ³ 310,80 m ³ Σ61899,13 m³

Concluzii

Dominarea teritoriului dintre Nistru și Prut de către puterile enumerate mai sus a dus la pierderea multor resurse minerale prin exportul acestora, materialele de calitate superioară fiind exportate deținătorilor de teritoriu, dar deoarece zăcămintele din spațiul Pruto – Nistrean erau după calitate mai inferioare decât cele din regiunile Akkermanului și a Hotinului, acest lucru a permis conservarea și păstrarea zăcămintelor Republicii Moldova până în zilele noastre. Astfel influențând pozitiv asupra dezvoltării economice din țară.

Bibliografie

1. Fodor D., *Pagini din istoria mineritului*, Editura Infomin, Deva 2005;
2. Азнчев Ю., *Каменоломни и разработки простых полезных ископаемых в России*, Издание Горного Департамента, Санкт – Петербург 1894;
3. Горная энциклопедия: *Молдавская Советская Социалистическая Республика*, Том 79.